

مواضع و عملکرد چہار جریان سیاسی از انقلاب اسلامی تا جنگ تحمیلی

(پورسے موروثی جیوہ ملے، مؤتلفہ اسلامے،
تم فان و پان ایرانیست ہما)

دکتر محمد حسن پورقنبر
بڑھشکر تاریخ معاصر

دکتر محبتی سلطانی احمدی
اساتذہ دانش گاہ پیام نور

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست‌نویسی

یادداشت

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده‌بندی کنگره

رده‌بندی دیویی

شماره ثبت کتابخانه ملی

پورقنبر محمد حسن، ۱۳۴۳

مواضع عملکرد چهار جریان سیاسی از انقلاب اسلامی تا جنگ
تحمیلی: بررسی موردی جبهه ملی، مؤلفه اسلامی، توفان و پان
ایرانیستها/محمد حسن پورقنبر، مجتبی سلطانی احمدی
تهران: سفیر اردهال، ۱۳۹۸.

۱۳۹

۹۷۸-۶۰۰-۳۱۲-۷۵۲-۰

فیا

کتابنامه

بررسی موردی جبهه ملی، مؤلفه اسلامی، توفان و پان ایرانیستها.

حزب های سیاسی ایران تاریخ قرن ۱۴

Political parties—Iran—History—20th century

ایران تاریخ جمهوری اسلامی ۱۳۵۸ جناح های سیاسی

Iran—History—Islamic Republic—1979—Political wings

سلطانی احمدی مجتبی، ۱۳۵۹.

DSR۱۶۵۸

۹۵۵/۰۸۴۰۴۵۲

۵۸۲۲۲۸۸

مواضع و عملکرد چهار جریان سیاسی از انقلاب اسلامی تا جنگ تحمیلی

دکتر محمد حسن پورقنبر / دکتر مجتبی سلطانی احمدی

شابک: ۰-۷۵۲-۳۱۲-۶۰۰-۹۷۸

صفحه آرایی، طراحی جلد: واحد آماده‌سازی نشر سفیر اردهال

لیتوگرافی، چاپ، صحافی: واحد آماده‌سازی نشر سفیر اردهال

قیمت: ۲۰۰۰۰ ریال

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

شماره نشر: ۷۶۰۰

شمارگان: ۲۲۰ نسخه

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، رویروی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۸، واحد ۴

کد پستی: ۱۵۸۱۸-۷۴۷۱۵

تلفن مرکز پخش: ۸۸۳۱۹۳۴۲-۸۸۳۱۳۸۹۸

www.safirardehal.com www.safirardehal.ir email: safirardehal@yahoo.com

© حق چاپ: ۱۳۹۸

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری، اعم از زیورکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گویمه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

۵.....	پیشگفتار.....
۷.....	مقدمه.....
۹.....	جبهه ملی ایران.....
۹.....	سابقه فعالیت.....
۱۰.....	شکلگیری جبهه ملی چهارم.....
۱۱.....	مواضع و اتخاذ رویکرد غیرانقلابی.....
۱۱.....	مواضع و اتخاذ رویکرد غیرانقلابی.....
۱۲.....	اتخاذ رویکرد رادیکال و سازشکارانه.....
۱۶.....	جبهه ملی بعد از انقلاب اسلامی.....
۱۶.....	نقش پُرننگ در دولت موقت.....
۱۸.....	شکاف و چالش در درون جبهه ملی.....
۲۲.....	مواضع و عملکرد در نخستین سال انقلاب.....
۲۵.....	دور شدن از منظومه قدرت در حکومت جدید.....
۲۸.....	رویارویی با اسلامگرایان مکتبی.....
۲۹.....	مواضع و عملکرد طی نخستین سال جنگ تحمیلی.....
۳۲.....	آخرین تکاپوها.....
۳۵.....	موتلفه اسلامی.....
۳۵.....	شکل گیری و سابقه فعالیت در دوره پهلوی.....
۳۶.....	مواضع و عملکرد در یک سال منتهی به انقلاب.....
۴۰.....	عملکرد موتلفه بعد از انقلاب اسلامی.....
۴۰.....	ادغام در حزب جمهوری اسلامی.....
۴۵.....	تکاپوهای امنیتی و اطلاعاتی.....
۴۷.....	فعالیت‌های نظامی و جنگی.....
۴۸.....	اقدامات اجتماعی - اقتصادی.....
۵۰.....	عملکرد سیاسی.....
۵۸.....	توفان.....
۵۸.....	چگونگی شکل گیری.....

۶۰	مواضع و عملکرد قبل از انقلاب
۶۰	تحركات توفان در کنفدراسیون دانشجویی
۶۲	چالش داخلی و انشقاق
۶۴	موضعگیری حزب توفان علیه دیگر گروههای چپگرا
۶۶	مواضع و عملکرد بعد از انقلاب اسلامی
۶۶	توفان در بحبوحه انقلاب
۶۷	مورمگیری در قبال دولت موقت ملی
۶۹	موضع آن نسبت به اقدامات انقلابیون اسلامگرا
۷۱	چالش با چپگرایان
۷۳	رویکرد توفان نسبت به رویدادهای مهم اوایل انقلاب
۷۸	مواضع و عملکرد توفان طی نخستین سال جنگ
۸۲	پان ایرانیست
۸۲	چگونگی شکلگیری
۸۴	عملکرد و مواضع قبل از انقلاب اسلامی
۸۶	دیدگاهها و تکاپوها در یک سال منتهی به انقلاب
۸۹	مواضع و عملکرد بعد از انقلاب اسلامی
۸۹	ماههای نخستین انقلاب
۹۵	شروع اختلافات با جمهوری اسلامی
۱۰۲	مواضع و عملکرد در اولین سال جنگ تحمیلی
۱۰۸	نتیجه
۱۱۱	فهرست منابع
۱۱۷	ضمائم
۱۳۴	نمایه

پیش‌گفتار

اگر از سال‌های نخست بعد از نهضت مشروطه صرف‌نظر کنیم، طی صد سال اخیر، این اتفاق، یعنی آزاد شدن احزاب و گروه‌ها از همه جریان‌های سیاسی و فکری، سه بار به وقوع پیوسته است. ابتدا در سال‌های نیمه اول دهه بیست شمسی که ناشی از فروپاشی پایه‌های حکومت شخص خودکامه و مستبدی مانند رضاشاه بود، سپس در اوایل دهه سی شمسی که دولت دکتر مصدق با شعار استقرار دموکراسی پارلمانی و مبتنی بر قانونمداری با حمایت اساساً کُرانی نام امور کشور را در دست داشت، و مقطع زمانی سوم نیز مربوط به سال‌های نیمه دوم دهه پنجاه شمسی بود که این نیز طبیعتاً می‌تواند نشأت گرفته از تضعیف و سپس انحلال دیکتاتوری محمدرضاشاه و فقدان یک حکومت مرکزی مقتدر و متمرکز باشد. با این اوصاف، بی‌راه نیست اگر نیمه دوم دهه پنجاه شمسی و به عبارتی دولت سالهای نخستین انقلاب اسلامی را یکی از مهیج‌ترین و ملتهب‌ترین ادوار تاریخ معاصر ایران به شمار آوریم، چرا که با سقوط سلطنت پهلوی، کشور از انسداد سیاسی خارج گردید و فضای ایران برای جولان گروه‌ها و احزاب منتسب به جریان‌های سیاسی و فکری مختلف کاملاً فراهم شد. گروه‌هایی که طی بیش از دو دهه یعنی از کودتای مردادماه ۱۳۳۲ش تا اواسط دهه پنجاه، از هرگونه تحرک سیاسی

محروم بودند و سرکوب و خفقان را تجربه میکردند. با این حال، این آزادی به نوعی تبدیل به بحران دموکراسی هم شده بود، تبعات مخربی هم داشت، چرا که خروج یکباره ایران از انسداد سیاسی و خفقان شدید، موجب بروز بی ثباتی سیاسی و نابسامانی های اجتماعی گردید، زیرا اکثریت غالب گروه ها و احزاب، یا شناخت درستی از آزادی بیان و آزادی عمل در چارچوب قانون نداشتند و یا هیچ گونه نظر مخالف یا حتی اندکی غیر همسو با خط مشی خود را بر نمی تافتند.

در این کتاب با سهم برابر در تألیف، بر آن هستیم تا با تأکید بر چند حزب و گروه که بر مبنای مشی سیاسی و رویکرد فکری متفاوت شکل گرفته و طی سال های ابتدایی پس از انقلاب در عرصه سیاسی کشور حضور داشتند، تعدادی از جریان های مهم فکری - سیاسی در ایران را در آن سال ها مورد مطالعه قرار دهیم، اگرچه اذعان داریم این بررسی، مطالعه ای کلی و مختصر پیرامون احزاب و گروه های سیاسی آن زمان است، و بررسی فراگیر و دقیق تر راجع به همه جریان های حاضر در فضا، اساساً ایران طی آن دوره زمانی، نه تنها در صفحات محدود این کتاب نمی گنجند بلکه می تواند شامل پژوهشی گسترده در قالب چندین جلد کتاب گردد. با این حال، سعی با عملکرد و مواضع این چند گروه سیاسی یعنی جبهه ملی، مؤتلفه اسلامی، توفان سپاه ایرانیست طی آن سال های پرتنش و پُر التهاب خالی از جذائیت و فایده می بیند.

لازم به ذکر است، همان طور که در سطور پیشین هم ذکر شد، ما هرگز مدعی نیستیم که این پژوهشی همه جانبه و کامل در حوزه - سال های سیاسی سال های نخست بعد از انقلاب در ایران می باشد، به همین دلیل بررسی احزاب و سازمان های مهم و برجسته سیاسی در ایران آن زمان را که می توانستند نسبت به جریان اسلام گرایی متمایل به ملی گرایی و لیبرالیسم باشند مانند لیست آزادی، اسلام گرایان متمایل به چپ گرایی مثل مجاهدین خلق ایران، و حتی جناح میانه رو چپ گرایان مثل حزب توده، در این پژوهش مورد مطالعه قرار نگرفتند، که امیدواریم در آینده، بتوانیم تصویری از مواضع و عملکرد این احزاب نیز در قالب یک کار پژوهشی جامع تر و گسترده تر ارائه دهیم.

محمدحسن پورقنبر - مجتبی سلطانی احمدی